УДК 657

Вигівська І.М., аспірант
Житомирський державний технологічний університет

РОЗКРИТТЯ ІНФОРМАЦІЇ ПРО ПІДПРИЄМНИЦЬКІ РИЗИКИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ У ФІНАНСОВІЙ ЗВІТНОСТІ

Досліджено питання відображення у бухгалтерській звітності відомостей про ризики, встановлено ступінь розкриття такої інформації, порівняно вимоги МСФЗ і Положень бухгалтерського обліку Росії та України щодо наведення інформації про ризики, запропоновано форму систематизації у звітності даних про ризики

Постановка проблеми. Звітність суб'єктів господарювання є відображенням їх фінансово-майнового стану та результатів діяльності. Інформація, яка розкривається у звітності та безпосередньо призначена користувачам, має певний ступінь невизначеності. Тому найменшу ступінь невизначеності в даних бухгалтерського обліку, які наводяться у фінансовій звітності, можна досягнути за умов дотримання вимог щодо корисності, достовірності та прозорості облікової інформації. Прозорість інформації відображає тенденції інформаційних потреб сучасних інвесторів, тому при наданні користувачам облікової інформації окрім стандартних і зведених форм звітності, потрібно пам'ятати про невизначеність представлену ризиками. Таким чином, постає проблема розкриття аналітичної інформації та прогнозів впливу негативних факторів на діяльність підприємства у Пояснювальній записці до річних звітів і консолідованої фінансової звітності, що сприятиме формуванню об'єктивної та достовірної інформації про результати діяльності та фінансово-майновий стан суб'єкта господарювання.

Аналіз останніх досліджень. Питанням розкриття у звітності інформації про ризики діяльності суб'єктів господарювання займалися такі вчені як С.Ф. Голов, В.Н. Костюченко, А.Е. Шевелев, Е.В. Шевелева, А.Н. Хорін та інші. Більшість досліджень науковців присвячені розкриттю інформації про ризики згідно вимог Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ). При цьому залишається неврахованим питання необхідності розкриття вітчизняними підприємствами у звітності інформації про ризики у відповідності до розмірів суб'єкта господарювання, видів діяльності та необхідності цієї інформації користувачам бухгалтерської звітності.

Метою дослідження є визначення необхідності розкриття у звітності підприємств інформації про ризики, які супроводжують діяльність суб'єктів господарювання; окреслення кола ризиків, до яких підприємства найбільш вразливі; встановлення взаємозв'язку ризиків, наведених у звітності, з об'єктами бухгалтерського обліку; визначення ступеня розкриття інформації про ризики у звітності.

Викладення основного матеріалу. Ринок – це диктатура споживача. Якщо це застосовувати до звітності компанії, то це означає, що користувач схильний розглядати наведені в ній відомості як інформаційно цінні лише в тому випадку, якщо:

1) звітні показники дозволяють користувачу реалізувати з максимальною повнотою його громадські права;

2) звітні дані наділені властивостями функціональності, тобто, як мінімум, придатні для цілей здійснення контролю, планування та прийняття рішень;

3) звітні відомості виконують реальну комунікативну роль між учасниками ринкових відносин, коли кількісна інформація використовується в якості з'єднувальної ланки в економічній поведінці користувача [11, с. 4].

Ряд закордонних вчених і практиків таких, як С.А. Діпіаза (молодший), Р.Дж. Екклз, Р.Х. Герц, Е.М. Кіган, Д.М. Філліпс та інші,

© Вигівська І.М., 2008

на основі аналізу інформаційних потреб інвесторів, які представляють всі сектори економіки, пришли, до висновку про те, що виконання таких вимог до бухгалтерської звітності в сучасних економічних умовах недостатньо для відновлення та підтримки довіри користувача [12, с. 154].

Велика чисельність користувачів звітності, які мають різні інформаційні інтереси, вимагає від підприємства одночасно задовольняти всі їх запити. Сьогодні користувачам необхідна інформація не лише про результати звітного періоду, але і прогноз очікуваних результатів діяльності підприємства, що надає можливість оцінити майбутнє інвестицій. Регламентовані бухгалтерськими стандартами фінансові показники, пов'язані з прибутком, не забезпечують аналітиків та інвесторів надійною базою для прогнозування вартості підприємства в довгостроковій перспективі. Тому з'являється потреба в інформації про ризики, які спіткають діяльність суб'єкта господарювання. При цьому, значною цінністю для користувача є не лише інформація про можливі ризики, але і відомості про заходи, які управлінці застосовують для максимізації сприятливих наслідків і для мінімізації ймовірності негативного результату.

Світовим співтовариством визнана необхідність представлення інформації про ризики у бухгалтерській звітності компаній, але для широкого впровадження в практичну діяльність методів розкриття ризиків облікової роботи потрібно переосмислити традиційні методології ведення бухгалтерського обліку та складання звітності [12, с. 161].

В Росії вже сьогодні відбувається реформування бухгалтерського обліку в контексті ризиків господарської діяльності: діє ряд положень бухгалтерського обліку, які регулюють питання відображення в обліку та бухгалтерській звітності майбутніх фактів господарського життя щодо яких існують невизначеність і відповідні ризики.

Відповідно до ПБО (Росія) 8/01 "Умовні факти господарської діяльності" [6] у бухгалтерській звітності повинна бути відображена інформація про ризики, які обумовлені здійсненням у майбутньому звітному періоді (з високим чи дуже високим ступенем ймовірності) умовного факту господарської діяльності, який може суттєво вплинути на економічні вигоди підприємства. Наслідками умовного факту можуть бути умовні активи, які збільшують економічні вигоди (ризик для підприємства в цьому випадку полягає в тому, що збільшення економічних вигод у майбутньому або не відбудеться, або отримана величина буде відрізнятися від величини умовного активу, тобто наслідком дії цього ризикує сума відхилень отриманого / недоотриманого доходу від величини умовного активу); або умовні зобов'язання, які, навпаки, призводять до зменшення економічних вигод.

Наслідки умовних фактів визнаються суттєвими, якщо користувач бухгалтерської звітності за їх відсутності не може здійснити достовірну оцінку фінансового стану, результатів діяльності підприємства та руху грошових коштів. Ступінь суттєвості умовного факту визначається підприємством самостійно, виходячи із загальних вимог до бухгалтерської звітності.

Інформація про умовні активи наводиться в Пояснювальній записці до бухгалтерської звітності та не повинна містити вказівок на ступінь ймовірності та величину оцінки умовного активу [6]. В бухгалтерському обліку та у Балансі умовні активи не відображаються, лише при його фактичному отриманні, здійснюються відповідні записи в обліку та звітності. Стосовно умовних зобов'язань наводять наступну інформацію: короткий опис характеру зобов'язання, строк його виконання, характеристика існуючої невизначеності відповідно до строку виконання та величини зобов'язання. Також наводиться інформація про суму резерву, створеного в зв'язку із наслідками умовних фактів; відомості про списання резерву чи його невикористання; застосування ставки, способів дисконтування та їх обґрунтування.

Якщо ж інформація про наслідки умовних фактів у передбаченому обсязі наносить чи може нанести шкоду підприємству, тоді у Пояснювальній записці наводиться лише загальний характер умовного факту та причину, за якою більш детальна інформація не розкривається.

Україна поступово інтегрується у світове економічне співтовариство за всіма провідними напрямами, включаючи створення єдиного інформаційного середовища. В контексті цих тенденцій необхідно відмітити різко зростаючий інтерес вітчизняних ділових кіл і бухгалтерської спільноти до основ формування бухгалтерської звітності суб'єктів господарювання на базі Міжнародних стандартів фінансової звітності, тому вважаємо за необхідне розглянути вимоги SEC і GAAP до фінансової звітності відносно розкриття інформації про ризики діяльності(табл. 1).

Таблиця 1. Вимоги SEC і GAAP до розкриття у звітності компаній інформації про ризики

Вид ризику	*Коротка характеристика*
Ринковий ризик	У звітності необхідно зазначити справедливу вартість фінансових та похідних інструментів, інформацію про прибутки чи збитки, викликані неточним визначенням справедливої вартості, кількісну інформацію про ринковий ризик викликаний змінами відсоткової ставки, валютного курсу, цін на акції та товари тощо. Також представляється інформація про управління такими ризиками
Ризик основної діяльності	Повинна наводитись детальна інформація про продукцію та послуги, які виготовляє група компаній, інформація про ліквідність, наявний капітал, результати діяльності із зазначенням необхідного капіталу, розміщення капіталу та майбутніх перспектив, невизначеність змін в матеріальних запасах, ефект інфляції та ін.
Кредитний ризик	Компанія повинна окреслити сфери виникнення кредитного ризику та зазначити максимальний розмір збитку при реалізації даного ризику, навести методи управління кредитним ризиком
Ризик бухгалтерського обліку	Необхідне представлення інформації про управлінські оцінки, які використовувались при підготовці річних фінансових звітів. Також зазначається характер невизначеності, яка може бути спричинена майбутньою зміною оцінок, із відповідним наведенням розміру збитку

Наведені в табл. 1 групи ризиків за рішенням керівництва наводяться у звітності та можуть бути деталізовані до необхідного рівня.

МСФЗ 7 "Звіти про рух грошових коштів" вимагає розкривати інформацію, яка надає можливість користувачам фінансових звітів оцінити характер і ступінь ризиків, які виникають в результаті використання фінансових інструментів підприємства на звітну дату. До таких ризиків належать наступні: кредитний, ризик ліквідності та ринковий ризик (включає валютний, відсотковий та інший ціновий ризик) [1, с. 488].

Відповідно МСФЗ 1 "Подання фінансових звітів" [3] заохочується описання та пояснення невизначеностей, з якими стикається компанія, розкриття способів управління ризиками, наведення відомостей про умовні події та інформації нефінансового характеру для можливості здійснення достовірної оцінки стану суб'єкта господарювання та порівняння звітності різних підприємств.

Вимоги ПБО 8/01 "Умовні факти господарської діяльності" та SFAS 5 "Облік умовних факторів" багато в чому схожі, але їх застосування за звичай дає різні результати. Підходи бухгалтерів, які складають звітність за РСБО, та спеціалістів за US GAAP до відображення умовних статей сильно відрізняються один від одного. Це зумовлено різницею значень, які користувачі та аудитори надають цим статтям. Якщо у звітності за US GAAP дана інформація вважається дуже важливою, причому не лише на рівні відображення резервів у звітності, але і на рівні розкриття інформації про умовні статті у примітках, тоді як у російській звітності ні бухгалтер, ні податковий інспектор не нададуть їй суттєвого значення. Таке відношення до умовних статей в російському обліку багато в чому пов'язано з тим, що він у більшій мірі побудований на первинних документах і в меншій – на оцінках менеджменту компанії, в той час як US GAAP передбачають ідентифікацію та оцінку статей, виходячи з їх економічної сутності та

можливого впливу на прийняття користувачами інвестиційних рішень [10].

Окрім вивчення вище перерахованих документів розглянемо детальніше нормативні документи Росії та України з бухгалтерського обліку стосовно розкриття у звітності інформації про ризик (табл. 2).

Таблиця 2. Вимоги нормативно-правових документів Росії з відображення інформації про ризики у бухгалтерській звітності

№ з/п	*Нормативно-правовий документ Росії*	*Інформація про ризики*
1	Концепція розвитку бухгалтерського обліку та звітності РФ на середньострокову перспективу [2]	Розвиток бухгалтерського обліку та звітності пов'язаний з удосконаленням бухгалтерської освіти, яка з однієї сторони полягає у підготовці кваліфікованих бухгалтерів і аудиторів, а з іншої – створення якісної системи бухгалтерського обліку та звітності, яка передбачає наявність достатньої кількості користувачів інформації, що формується в бухгалтерському обліку та звітності, які мають потребу та навики її використання при прийнятті економічних рішень, зокрема визначенні напрямів інвестування капіталу й аналізу ризиків, з ним пов'язаних. В процесі розвитку бухгалтерського обліку особливу актуальність для єдності та цілісності системи бухгалтерського обліку та звітності отримує забезпечення стабільності цієї системи, де першочергове значення має виявлення ризиків розвитку (неадекватність реальної економічної ситуації, неспівставність інформації та ін.). Запобігання чи зменшення наслідків цих ризиків вимагає здійснення органами державної влади та професійними співтовариствами моніторингу факторів, які визначають ризики стабільності системи бухгалтерського обліку та звітності
2	ПБО 4/99 "Бухгалтерська звітність організації" [5]	Організація може представляти додаткову інформацію, супутню бухгалтерській звітності, якщо виконавчий орган вважає її корисною для зацікавлених користувачів при прийнятті економічних рішень. В ній розкривають політику у відношенні позикових коштів, управління ризиками
3	Про форми бухгалтерської звітності організацій [4]	Дублюється ПБО 4/99 "Бухгалтерська звітність організації"
4	ПБО 12/2000 "Інформація за сегментами" [7]	Застосування даного положення забезпечує зацікавлених користувачів інформацією, яка дозволяє краще оцінити діяльність організації, перспективи розвитку, можливість виникнення ризиків й отримання прибутку. Наведено інформацію про операційні та географічні сегменти, охарактеризовано ризики їх діяльності. Вказано, що при розкритті інформації за звітними сегментами приймають до уваги загальноекономічні, валютні, кредитні, цінові та політичні ризики, яким піддається діяльність організації. При цьому оцінка ризиків при наведенні інформації про ризики, не передбачає точне кількісне вимірювання та вираження. Зазначено прядок наведення первинної та вторинної інформації за звітними сегментами в залежності від переважання джерел і характеру ризиків і прибутків діяльності
5	ПБО 19/02 "Облік фінансових вкладень" [8]	Для бухгалтерського обліку активів у якості фінансових вкладень необхідним є перехід до організації фінансових ризиків, пов'язаних з фінансовими вкладеннями (ризик зміни ціни, ризик неплатоспроможності боржника, ризик ліквідності та ін.)

З таблиці 2 можна побачити, що в Росії здійснюється регулювання окремих питань з обліку ризиків і, безпосередньо, розкриття інформації про ризики діяльності суб'єкта господарювання у бухгалтерській звітності. Також не залишилися поза увагою проблема професійних ризиків бухгалтерів і ризиків системи бухгалтерського обліку, на які ставиться акцент у розвитку досконалої національної системи бухгалтерського обліку та звітності.

Проаналізувавши нормативно-правову базу України з питань бухгалтерського обліку (Закон України Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні, Постанову КМУ "Про затвердження порядку подання

фінансової звітності", П(С)БО 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності", П(С)БО 2 "Баланс", П(С)БО 3 "Звіт про фінансові результати", П(С)БО 4 "Звіт про рух грошових коштів", П(С)БО 5 "Звіт про власний капітал", П(С)БО 6 "Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах", П(С)БО 20 "Консолідована фінансова звітність", П(С)БО 23 "Розкриття інформації щодо пов'язаних сторін", П(С)БО 25 "Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва"), встановлено, що у вищезазначених документах відсутні будь-які відомості про розкриття інформації про ризики діяльності підприємства у бухгалтерській звітності. Це свідчить про не усвідомлення органами державної влади цінності, необхідності та доцільності такої інформації для користувачів звітності.

Лише у П(С)БО 29 "Фінансова звітність за сегментами" [9] у поняттях географічного та господарського сегменту наведено ризики, які виникають у відповідно до сегменту та особливостей діяльності. При визначенні сегментів враховуються ризики, які обумовлені особливостями ринку збуту продукції (товарів, робіт, послуг) у даному регіоні, валютні ризики, які виникають при провадженні діяльності в двох або більше країнах тощо. Здійснено класифікацію географічних сегментів залежно від сутності ризиків та організаційної структури підприємства. Встановлено, що у разі відсутності чітких переваг залежності фінансових результатів і ризиків пріоритетним звітним сегментом визнається господарський сегмент, а допоміжним – географічний.

Ризики, які розкриваються у звітності досить незначного кола вітчизняних і російських підприємств, характеризують невизначеність, можливі втрати і негативні фінансові результати, та виникають із-за впливу на діяльність суб'єктів господарювання зовнішніх і внутрішніх факторів (табл. 3).

Таблиця 3. Ризики, інформація про які зустрічається у звітності вітчизняних і російських підприємств

№ з\п	*Вид ризику*	*Інформація у Пояснювальній записці до річної фінансової (консолідованої) звітності*
1	*2*	*3*
1	Ринковий ризик	Можливі зміни певного ринкового параметру, який впливає на величину чистого прибутку (збитку) та капіталу підприємства
2	Ризик основної діяльності (операційний ризик)	Аналіз людських, технічних, технологічних факторів, які здійснюють невизначений вплив на основну діяльність, причин неплатежів або затримки платежів, порушення умов угод і невиконання зобов'язань
3	Валютний ризик	Можливі зміни вартості активів у результаті коливань курсу іноземної
4	Кредитний ризик (ризик контрагента)	Прогноз щодо неспроможності контрагентів виконувати свої зобов'язання (під дією різних факторів)
5	Відсотковий ризик (ризик зміни відсоткових ставок)	Можливі зміни вартості активів у результаті коливань відсоткової ставки та їх наслідки
6	Ризик ліквідності	Перелік факторів, які спричиняють неспроможністю придбати/ реалізувати активи у необхідній кількості за досить короткий час
7	Стратегічний ризик	Зазначаються наслідки у разі неправильних управлінських рішень, неналежної реалізації рішення та неадекватного реагування на зміни у бізнес-середовищі
8	Ризик репутації	Наведення факторів, які можуть вплинути на формування негативної громадської думки по відношенню до підприємства
9	Юридичний ризик	Можливість потенційний порушень та недотримань вимог законів, нормативно-правових актів, угод; можливість їх двозначного тлумачення
10	Податковий ризик	Перелік можливих факторів з оподаткування діяльності підприємства (напр., поява нового податку), які можуть завдати збитки
11	Товарний ризик	Прогноз коливань вартості позицій за контрактами на товари
12	Фондовий ризик	Зазначення причин та наслідків змін ринкової ціни цінних паперів чи інших інструментів фондового ринку
13	Ризик зміни грошових потоків	Характеристика рівня інфляції та аналіз її впливу купівельну спроможність очікуваних грошових доходів
14	Ризик достатності капіталу	Перелік факторів, які можуть викликати недостатність капіталу для здійснення подальшої діяльності, неможливість покриття отриманих збитків та погашення існуючих зобов'язань

Продовження табл. 3

1	*2*	*3*
15	Фінансові ризики	Зазначення причин очікуваних втрат коштів при здійснення фінансової діяльності (напр., інфляція, зміни курсу іноземної валюти, зміна оцінки активів при їх реалізації, зменшення відсотків і дивідендів за портфельними інвестиціями тощо)
16	Ризик бухгалтерського обліку	Характеристика управлінських оцінок, які можуть впливають на результати діяльності та фінансовий стан підприємств
17	Ризик фізичної шкоди (майновий ризик)	Прогноз факторів, які завдають шкоди обладнанню, системам, технологіям, ресурсам; інформація про страхування даних об'єктів

До ризиків, які майже не зустрічаються у Пояснювальних записках до бухгалтерської звітності підприємств України, належать: майновий ризик, ризик бухгалтерського обліку, фондовий ризик, ризик дефолту контрагенту, країновий ризик, ризик забезпечення кредиту, ризик завершення операції, ризик розрахунків, ризик персоналу, технологічний ризик, зовнішній ризик, ризик взаємовідносин та інші.

Нами було проведено аналіз ризиків, які наводяться у річних звітах або у Пояснювальних записках до фінансової чи консолідованої звітності російських та українських підприємств (табл. 4), в процесі якого опрацьовано звітність близько 60-ти великих і середніх підприємств, з яких лише одинадцять наводили у звітності інформацію про ризики.

Таблиця 4. Відображення ризиків у звітності російських та українських підприємств

№ з\п	*Вид ризику*	*Назва підприємства*											***Всього***
		АКБ "Укрсоцбанк"	*ВАТ "МТС"*	*ВАТ "Челябінський трубопрокатний завод"*	*ВАТ "Магнітогорський металургійний комбінат"*	*ОТР Банк*	*ВАТ "Новолипецький металургійний комбінат"*	*ВАТ "Северсталь"*	*ВАТ "VAB Банк"*	*ЗАТ "Альфа-Банк"*	*ВАТ "Газпром"*	*Компанія ТММ*	
А	*Б*	*1*	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*	*9*	*10*	*11*	*В*
1	Ринковий ризик	–	+	+	–	+	+	–	+	+	+	+	**8**
2	Ризик основної діяльності	+	+	+	+	+	–	–	+	+	+	–	**8**
3	Валютний ризик	+	–	–	–	+	+	+	+	+	+	+	**8**
4	Кредитний ризик	+	–	–	+	+	–	+	+	+	–	+	**7**
5	Відсотковий ризик	+	–	–	–	–	–	+	+	+	+	+	**6**
6	Ризик ліквідності	+	–	–	–	+	–	+	+	+	–	+	**6**
7	Стратегічний ризик	–	+	–	–	–	–	–	+	+	+	–	**3**
8	Ризик репутації	+	–	–	–	–	–	–	+	+	–	–	**3**
9	Юридичний ризик	–	–	–	–	–	–	+	+	+	–	–	**3**
10	Податковий ризик	–	–	–	–	–	–	+	–	–	+	+	**3**
11	Товарний ризик	–	–	–	–	–	+	–	–	–	+	–	**2**
12	Фондовий ризик	–	+	–	–	–	–	–	–	–	–	–	**1**
13	Ризик зміни грошових потоків	–	–	–	–	–	–	+	–	–	–	–	**1**
14	Ризик достатності капіталу	–	–	–	–	–	–	–	+	–	–	–	**1**
15	Фінансові ризики	–	–	–	–	–	–	–	–	–	+	–	**1**
16	Ризик бухгалтерського обліку	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	**0**
17	Ризик фізичної шкоди	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	**0**

Проаналізувавши дані табл. 4, було виявлено, що до найбільш поширених ризиків у діяльності вітчизняних та російських суб'єктів господарювання є ринковий ризик, ризик основної діяльності, валютний, відсотковий та кредитний ризики, ризик ліквідності. При дослідженні питання розкриття інформації про ризики у звітності російських та українських підприємств було встановлено, що дану інформацію наводять організації банківської та страхової сфер діяльності, підприємства з надання комунікаційних послуг, підприємства

важкої промисловості та невелике коло організацій, які працюють в інших сферах економічної діяльності.

Більшість вітчизняних підприємств не надає у відкритому доступі інформацію про свій фінансово-майновий стан, результати діяльності та ризики, які спіткають суб'єкт господарювання в процесі їх діяльності. Все це говорить про відсутність зацікавленості керівництва у фінансуванні підприємства інвесторами або ж не розуміння актуальності проблеми невизначеності. Також ще однією причиною такої ситуації може бути відсутність необхідних і об'єктивних бухгалтерських даних для здійснення реальної оцінки діяльності суб'єкта господарювання.

Наслідки багатьох ризиків неможливо з достатньою достовірністю і точністю визначити, тому часто не залишається іншого способу, як описати всі можливі наслідки найбільш сприятливих та несприятливих результатів. "Піонерське" відображення у звітності даних про ризики в несистематизованому вигляді не забезпечить високий ступінь прозорості та достовірності бухгалтерської інформації, тому для підвищення прогнозності бухгалтерської інформації доцільно, розташовувати у звітності відомості про ризики за ступенем їх впливу на діяльності суб'єкта господарювання та розкривати інформацію про наслідки їх дії, а також використовувати для цього запропоновану форму (Зразок 1). За умов зазначення лише виду ризику без наведення його характеристик, керівництвом повно бути надано пояснення такої поведінки.

Зразок 1.Форма наведення інформації у звітності

Підприємницькі ризики суб'єкта господарювання на наступний звітний період

Вид підприєм-ницького ризику	*Можливі причини виникнення*	*Ступінь ризику*	*Наслідки ризику та їх вплив на роботу підприємства*	*Відомості про відповідні резерви*	*Заходи з мінімізації негативного наслідку*	*Примітки*
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*

Висновки та пропозиції. Для суб'єкта господарювання підприємницькі ризики полягають в тому, що власники та кредитори із-за недовіри до його бухгалтерської звітності можуть прийняти несприятливі інвестиційні рішення: вилучення із статутного капіталу інвестицій, продаж акціонерами акцій з мінімальними цінами, втрата ринкової вартості підприємства, банкрутство; добровільна ліквідація підприємства його власниками; відмова власників і кредиторів від нових інвестицій (втрата відносно дешевих джерел капіталу та перспектив подальшого розвитку); стагнація діяльності; суттєве підвищення кредиторами плати на надані позики коштів; ініціювання кредиторами процедури банкротства тощо.

Керівництво підприємства повинно бути зацікавлено в його процвітанні, розвитку та успішній діяльності. Все це можна здобути залучаючи інвесторів, яким потрібна інформація про реальний стан справ на підприємстві. Відображення у звітності ризиків господарської діяльності зумовлено тим, що дана інформація надасть зовнішнім користувачам достовірну оцінку фінансового стану підприємства. Джерелом інформації про підприємницькі ризики є форми бухгалтерської звітності, аналіз яких дозволяє користувачам (за відсутності у Пояснювальній записці до звітності розкриття інформації про ризики) самостійно встановити ризики підприємства та здійснити їх оцінку. Але за умови наявності такої інформації (враховуючи запропоновано форму відображення інформації про ризики) прийняття обґрунтованих інвестиційних, кредитних та інших подібних рішень контрагентами спрощується, стає більш доступним та оперативним.

Список використаної літератури:

1. *Голов С.Ф., Костюченко В.Н.* Бухгалтерский учет и отчетность по международным стандартам. – Х.: Фактор, 2007. – 976 с.

2. Концепция развития бухгалтерского учета и отчетности в Российской Федерации на среднесрочную перспективу, утверждена приказом Министерства финансов РФ от 1 июля 2004 г. № 180 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.businessuchet.ru/ pravo/Docum Show_Docum ID_91403.html. – Заголовок з екрану.

3. МСФЗ 1 "Подання фінансових звітів" [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://minfin.gov.ua/control/publish/article/main?art_ id = 92410&cat_id = 92408. – Заголовок з екрану.

4. О формах бухгалтерской отчетности организаций (Редакция на 18.09.2006) утверждена приказом Министерства финансов РФ от 22 июля 2003 г. № 67н [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.business uchet.ru/pravo/DocumSho _ DocumID_120398.html. – Заголовок з екрану.

5. ПБУ 4/99 "Бухгалтерская отчетность организации" [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.businessuchet.ru/ content/ document_r_D5590B61-7D8C-4066-8171-0401 69544E0D.html. – Заголовок з екрану.

6. ПБУ 8/01 "Условные факты хозяйственной деятельности" [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.business uchet.ru/content/document_r_D69A4683-76F8-4343-AAF6-7F7E66A0 FCC6. html. – Заголовок з екрану.

7. ПБУ 12/2000 "Информация по сегментам" [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.businessuchet.ru/content/ document_r_AD795D4D-0380-4217-8EE0-098CBEA24BDC. html.– Заголовок з екрану.

8. ПБУ 19/02 "Учет финансовых вложений" [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.businessuchet.ru/content/ document_r_F70E5ECA-3BC4-4D28-8AC7-ED4D281E9B89. html.– Заголовок з екрану.

9. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 29 "Фінансова звітність за сегментами", затверджений Наказом Міністерства фінансів України від 19 травня 2005 року № 412 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.nau.ua/doc/?code= z0621-05. – Заголовок з екрану.

10. *Теплухина О.* Различия и трудности в отражении условных фактов хозяйственной деятельности в US GAAP и РСБУ [Електронний ресурс] // Риск-менеджмент: Журнал об управлении рисками. – 2008. – № 5 (октябрь). – Режим доступу: http://www.msfo-mag.ru/ article/5529.html. – Заголовок з екрану.

11. *Хорин А.Н.* Аудит корпоративной отчетности компании // Аудиторские ведомости. – 2007. – № 6. – С. 3-13.

12. *Шевелев А.Е.* Риски в бухгалтерском учете: учебное пособие / А.Е. Шевелев, Е.В. Шевелева. – М.: КНОРУС, 2007. – 280 с.

ВИГІВСЬКА Ірина Миколаївна – аспірант кафедри бухгалтерського обліку і контролю Житомирського державного технологічного університету

Наукові інтереси:

– ризики в бухгалтерському обліку;

– інформаційні системи та технології в бухгалтерському обліку, аналізі й аудиті.